

Sygn. akt I C 1176/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia Ewa Tomczyk

Protokolant sekr. sąd. Dorota Piątek

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2021 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa małoletniej M. W. (1) reprezentowanej przez przedstawicielkę ustawową I. W.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę

1. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki M. W. (1):

- kwotę 65.000,00 (sześćdziesiąt pięć tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 września 2020 r. do dnia zapłaty,

- kwotę 30.000 (trzydzieści tysięcy) złotych tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 lutego 2021 r. do dnia zapłaty

- rentę w kwocie po 130,00 (sto trzydzieści) złotych miesięcznie poczynając od dnia 1 stycznia 2021 r. płatną z góry do dnia 10 –go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;

2. oddala powództwo w pozostałej części;

3. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki M. W. (1) kwotę 7.236,00 (siedem tysięcy dwieście trzydzieści sześć) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1176/21

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 6 sierpnia 2021 roku pełnomocnik małoletniej powódki M. W. (1) reprezentowanej w sprawie przez przedstawicielkę ustawową matkę I. W. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. kwot:

- 100.000 zł tytułem dalszego zadośćuczynienia za krzywdę wywołaną śmiercią ojca powódki wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 września 2020 roku do dnia zapłaty,

- 30.000 zł tytułem dalszego odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 05 lutego 2021 roku do dnia zapłaty,

- 400 zł miesięcznie tytułem renty alimentacyjnej płatnej z góry do 10 dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, poczynszy od dnia 01 stycznia 2021 r.

Nadto pozew zawierał żądanie zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż zgłoszone pozwem roszczenia są dochodzone w związku z śmiercią w dniu 28 maja 2020 r. ojca powódki M. W. (2).

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanego (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu. Pozwany nie kwestionował zasady swej odpowiedzialności, a jego obrona sprowadzała się do twierdzenia, że wypłacone w postępowaniu likwidacyjnym na rzecz powódki kwoty są adekwatne i wystarczające. Pozwany zakwestionował roszczenie o odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powódki oraz uznał za nieudowodnione żądanie renty na rzecz powódki, która w ocenie pozwanego nie wykazała wysokości dochodzonej pozwem renty oraz nie przedstawiła nowej dokumentacji, która wskazywałaby na zasadność roszczenia. Ponadto pozwany zakwestionował datę wymagalności odsetek ustawowych za opóźnienie od poszczególnych kwot (k.65-66).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28 maja 2020 r. w miejscowości G. doszło do wypadku drogowego, w którym zginął ojciec powódki - M. W. (2). Sprawcą wypadku był M. M. (1), kierujący pojazdem osobowym marki D. (...) o nr rej. (...), który poprzez nie zachowanie szczególnej ostrożności i nienależytej obserwacji pola widzenia, doprowadził do wypadku.

W Prokuraturze Rejonowej w Przysusze przeciwko sprawcy zdarzenia toczy się postępowanie o przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. za sygn. akt PR Ds.334.2020.

Pojazd, którym kierował M. M. (1) był objęty zawartym u strony pozwanej obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

(okoliczność niesporna)

Powódka M. W. (1) jest córką M. W. (2) i I. W., urodziła się w dniu (...). W 2010 roku jej rodzice rozwiedli się. Po rozwodzie M. W. (2) mieszkał, tak jak i powódka w O., w odległości około 2 km od miejsca zamieszkania powódki. Wkrótce po rozwodzie M. W. (2) założył nową rodzinę (miał żonę i synka). Jego żona pracowała jako sprzedawca. Mimo rozstania rodziców i wyprowadzki relacje powódki z ojcem były bardzo bliskie. Ojciec często spotykał się z powódką, zabierał ją do swego miejsca zamieszkania, zapewniał jej rozrywki oraz wspólny wypoczynek w czasie wakacji. Interesował się edukacją córki, bywał na zebraniach w szkole, pomagał córce w odrabianiu lekcji. Rodzice powódki mimo rozwodu porozumiewali się w sprawach dotyczących wspólnej córki.

M. W. (2) wywiązywał się dobrowolnie z ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego, alimenty początkowo wynosiły po 300 zł, a od września 2019 r. - po 500 zł miesięcznie. Dodatkowo ojciec przekazywał córce drobne kwoty pieniężne oraz kupował odzież. Pomimo śmierci ojca powódka bywa w mieszkaniu drugiej żony swego ojca oraz utrzymuje kontakty z przyrodnim bratem.

Informację o śmierci ojca powódce przekazała jej matka. Dziewczynka zareagowała na te wiadomości krzykiem i płaczem. Przez około 2 miesiące powódka przeżywała śmierć taty, płakała, izolowała się od rówieśników. Po tym czasie wróciła do normalnego funkcjonowania, nie miała problemów ze zdrowiem ani nauką. Wraz z mamą odwiedza grób taty, zdarza się jej wspominać czas spędzany z tatą. W chwili śmierci ojca M. miała 12 lat, zaś M. W. (2) – 42 lata. Na miesiąc przed wypadkiem taty zmarła mieszkająca z powódką babcia, która chorowała na nowotwór. W wypadku samochodowym razem z M. W. (2) zginął również jego ojciec, a dziadek powódki.

Powódka jest uczennicą VII klasy szkoły podstawowej, mieszka z matką oraz bratem matki, w mieszkaniu stanowiącym własność Gminy O., do którego uprawniony jest brat matki powódki. Brat matki powódki jest bezdzietnym kawalerem, pracuje, zarabia około 3.200 zł miesięcznie. Powódka jest zdrowym, prawidłowo rozwijającym się dzieckiem, rzadko choruje, nie cierpi na żadne choroby wymagające stałej opieki specjalistycznej. Miesięczne wydatki związane z utrzymaniem powódki wynoszą ok. 900 zł i obejmują wydatki na wyżywienie 300 zł, odzież 200 zł, kosmetyki 100 zł, telefon 35 zł, partycypacja w kosztach utrzymania mieszkania (czynsz wynosi 530 zł, prąd 200 zł za miesiąc, gaz 45-50 zł). Matka powódki jest uprawniona do świadczenia wychowawczego na powódkę w kwocie 500 zł, pracowała jako sprzątaczką, od pół roku jest zarejestrowana jako bezrobotna bez prawa do zasiłku, poszukuje pracy.

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu M. W. (2) -k. 10, odpis skrócony aktu urodzenia M. W. (1) -k. 11, kopia protokołu rozprawy sygn. III RC 96/19 -k. 44-46, zeznania świadka J. B. (1) – k. 84 odwrot – 85, przesłuchanie przedstawicielki ustawowej powódki I. W. -k. 85-86 verte)

Przed rozwodem matka powódki nie pracowała, rodzina utrzymywała się z dochodów osiągniętych przez M. W. (2), który pracował w zawodzie spawacza.

Powódka jest uprawniona od dnia 28 maja 2020 r. do renty rodzinnej w kwocie 468,96 zł netto miesięcznie.

(dowód: przesłuchanie przedstawicielki ustawowej powódki I. W., decyzja o przyznaniu renty rodzinnej -k. 39-42)

Od marca 2018 r. M. W. (2) był zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w PPHU (...) jako spawacz z wynagrodzeniem w kwocie 2.250 zł brutto (wówczas minimalne wynagrodzenie za pracę). W deklaracjach PIT-11 za 2018 r. pracodawca wskazał, że M. W. (2) osiągnął dochód:

- w 2018 r. w kwocie 19.887 zł,

- w 2019 r. w kwocie 25.248,75

- w 2020 r. w kwocie 11.620 zł.

(dowód: kopia zaświadczenia - k. 47, deklaracje PIT-11 – k. 53-56)

Nadto w 2017 r. i 2018 r. M. W. (2) był zatrudniony w (...) Sp. z o.o. który w wystawionych deklaracjach PIT-11 wskazał, że dochody M. W. (2) wynosiły:

- w 2017 r. 36.751,36 zł,

- w 2018 r. – 10.629,55 zł,

(dowód: deklaracje PIT-11 – k. 51-52)

Pismem z dnia 11 sierpnia 2020 r. pełnomocnik powódki zgłosił szkodę i wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 2.000 zł tytułem renty.

(dowód: pismo z dnia 11 sierpnia -k. 13-16 wraz z dowodem nadania -k. 12)

Pismem z dnia 23 grudnia 2020 roku nazwanym ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty pełnomocnik powódki wezwał pozwanego do zapłaty pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

(dowód: pismo z dnia 23 grudnia 2020 roku -k. 20-23, potwierdzenie nadania pisma -k. 19)

Strona pozwana ostatecznie przyznała powódce zadośćuczynienie w kwocie 35.000 zł.

(dowód: pismo z dnia 21 stycznia 2021 roku -k. 25-26)

Kolejnym pismem z dnia 25 stycznia 2021 r. pełnomocnik powódki wezwał stronę pozwaną do zapłaty kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania w związku z pogorszeniem sytuacji życiowej po śmierci ojca, a strona pozwana uznała to roszczenie do kwoty 10.000 zł i odmówiła wypłaty świadczenia z tytułu renty alimentacyjnej, wskazując na brak podstaw.

(dowód: pismo pełnomocnika powódki z dnia 25 stycznia 2021 r.-k. 28-32, pismo pozwanego z dnia 08 lutego 2021 r.-k.34-3)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę odpowiedzialności strony pozwanej stanowiły przepisy art. 822 k.c. i art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 k.c. oraz art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (tekst jednolity - Dz. U. z 2021 r., poz. 854). Zgodnie z tym ostatnim przepisem z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Strona pozwana nie kwestionowała swej odpowiedzialności gwarancyjnej za sprawcę szkody.

Podstawą żądania pozwu w zakresie zadośćuczynienia stanowi przepis art. 446 § 4 k.c. przyznający prawo do tego świadczenia dla najbliższego członka rodziny zmarłego za doznaną krzywdę, czyli szkodę niemajątkową. Powołany przepis ma na celu zrekompensować krzywdę spowodowaną naruszeniem prawa do życia w rodzinie i bólu spowodowanego utratą osoby najbliższej.

Użyte w art. 446 § 4 k.c. wyrażenie „odpowiednia suma” zawiera już w sobie pojęcie niemożności ścisłego ustalenia zadośćuczynienia ze względu na istotę krzywdy. Dlatego przy ustaleniu zadośćuczynienia nie stosuje się automatyzmu, a każda krzywda jest oceniana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy. Sąd orzekając w przedmiocie takiego żądania musi wziąć pod uwagę kompensacyjny charakter zadośćuczynienia i rodzaj naruszonego dobra - ciężar gatunkowy poszczególnych dóbr osobistych. Przy uwzględnianiu szkody niemajątkowej brane są pod uwagę: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia i odczuwanej pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r. sygn. akt III CSK 279/10 (Lex nr 898254). Istotną przy ocenie rozmiaru krzywdy jest również rola, jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, rodzaj i intensywność więzi łączących pokrzywdzonych ze zmarłym, zaburzenia, do jakich doszło w prawidłowym funkcjonowaniu pozostałych członków rodziny, kolejną przesłanką powinno być określenie, w jakim stopniu pozostali członkowie będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy.

O tym, kto jest najbliższym członkiem rodziny decyduje faktyczny układ stosunków pomiędzy określonymi osobami, a nie formalna kolejność pokrewieństwa wynikająca w szczególności z przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, czy ewentualnie z powinowactwa. Aby więc ustalić, czy występujący o zadośćuczynienie jest najbliższym członkiem rodziny nieżyjącego sąd powinien stwierdzić, czy istniała silna i pozytywna więź emocjonalna pomiędzy dochodzącym tego roszczenia a zmarłym.

W przedmiotowej sprawie ponad jakąkolwiek wątpliwość ustalono, że powódkę ze zmarłym ojcem M. W. (2) łączyły bliskie relacje i że byli oni dla siebie najbliższymi członkami rodziny, a co za tym idzie jest ona uprawniona do zadośćuczynienia.

Nagła i tragiczna śmierć M. W. (2) z pewnością stanowiła dla powódki traumatyczne i bolesne przeżycie. Powódkę ze zmarłym ojcem łączyła bowiem rodzinna więź bliskości. Jednocześnie wskutek przedmiotowego zdarzenia zostało naruszone prawo powódki do życia w pełnej rodzinie.

Wszelkie okoliczności świadczące o rozmiarze krzywdy powódki ustalone zostały w oparciu o dowody osobowe w postaci zeznań świadka J. B. (2) oraz przesłuchania matki powódki. Zeznania te są miarodajnym źródłem ustalenia występowania u powódki jako następstwa śmierci ojca negatywnych doznań w postaci uczucia smutku, przygnębienia, przejściowej utraty zainteresowań i obniżenia nastroju. Nie ulega żadnej wątpliwości, że śmierć osoby bliskiej stanowi wielki wstrząs dla rodziny, a cierpienia psychiczne, jakie się z tym wiążą mogą przybierać ogromny wymiar, tym większy, im mocniejsza była więź emocjonalna łącząca zmarłego z najbliższymi. Zmarły był aktywnym młodym, zdrowym, zaradnym mężczyzną, wprawdzie nie mieszkał z powódką, jednak utrzymywał z nią regularny kontakt. Na rozmiar krzywdy powódki miały również wpływ okoliczności śmierci M. W. (2) który poniósł śmierć w wypadku samochodowym, zatem śmierć ta była nagła i niespodziewana, tym samym wywołała wstrząs psychiczny. Nikt nie spodziewał, że M. W. (2) tak szybko odejdzie z tego świata. Krzywda ta była tym bardziej dotkliwa, że śmierć ta nastąpiła nagle i nieoczekiwanie, w wypadku komunikacyjnym, zawinionym przez sprawcę, bez jakiegokolwiek przyczynienia się ofiary i dotknęła młodego człowieka w pełni sił. Traumatyczne i bolesne odczucia powódki zostały spotęgowane również tym, że zaledwie miesiąc przed tragiczną śmiercią ojca powódka utraciła babcię oraz że w wypadku razem z ojcem zginął jej dziadek ojczysty.

Oceniając wg kryteriów obiektywnych krzywdę powódki stwierdzić należy, że krzywda ta jest bardzo dotkliwa z uwagi na rodzaj i siłę więzów rodzinnych oraz rolę pełnioną przez zmarłego w życiu powódki. Cierpienie powódki po śmierci taty jest odbierane przez nią bardzo boleśnie z uwagi na poczucie krzywdy, osamotnienia i tęsknoty. Tracąc ważną i bliską osobę, powódka doświadczyła bólu i cierpienia wynikającego z nieodwracalnej utraty możliwości obcowania z tatą.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że więź rodzinna łącząca dzieci z rodzicami jest najsilniejszą więzią, jaka może wytworzyć się między ludźmi, a zerwanie tej więzi powoduje poczucie krzywdy. Zawsze utrata rodzica stanowi dla dzieci traumatyczne przeżycie. M. W. (1) w chwili śmierci ojca miała zaledwie 12 lat i gdyby nie tragiczny wypadek jeszcze przez wiele lat mogłaby cieszyć się obecnością i wsparciem swego taty. Krzywda małoletniej powódki wynikająca z utraty ojca - jednej z dwóch najbliższych i najważniejszych dla dziecka osób, których nikt nie może zastąpić, jest niewątpliwie wyjątkowo dotkliwa i będzie trwać przez całe ich życie, a jej skutki są obecnie nie do przewidzenia. M. W. (1) jest obecnie 14 - letnią dziewczynką i znajduje w okresie, kiedy kształtują się w niej rozmaite emocje i postawy. Mimo wchodzenia w wiek nastoletni dla dziecka w tym wieku bardzo ważni są rodzice. Wraz z wiekiem i dojrzewaniem M. coraz mocniej będzie uświadamiała sobie brak ojca, którego pamięta, wspomina, za którym tęskni. Wiek, w jakim M. utraciła ojca sprawia, że jest ona całkowicie świadoma tego co się stało, co rzutuje na jej psychikę.

Niewątpliwie krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej bardzo trudno ocenić i wyrazić w formie pieniężnej. Każdy przypadek powinien być traktowany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych, a nie na wyłącznie subiektywnych odczuciach pokrzywdzonego. Należy przy tym zaznaczyć, że zadośćuczynienie przewidziane w art. 446 § 4 k.c. jest odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy. Jedynie zatem rozmiar zadośćuczynienia może być odnoszony do stopy życiowej społeczeństwa, która pośrednio może rzutować na jego umiarkowany wymiar i to w zasadzie bez względu na status społeczny i materialny pokrzywdzonego. Przesłanka „przeciętnej stopy życiowej” społeczeństwa ma więc charakter uzupełniający i ogranicza wysokość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawiać zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 września 2002 r. IV CKN 1266/00, z dnia 3 czerwca 2011 r. III CSK 279/10, oraz z dnia 10 maja 2012 r. IV CSK 416/11, niepubl.).

W ocenie Sądu adekwatną kwotą z tytułu zadośćuczynienia dla powódki będzie kwota 100.000 zł, która przedstawia pewną odczuwalną wartość ekonomiczną i pomoże wynagrodzić doznane cierpienia psychiczne. Uwzględniając

wypłaconą już na jej rzecz kwotę 35.000 zł do zasądzenia pozostawała kwota 65.000 zł, a dalej idące żądanie jako wygórowane zostało oddalone.

Podstawę powództwa o **odszkodowanie** stanowi przepis art. 446 § 3 k.c.

Z pogorszeniem sytuacji życiowej przewidzianej wskazanym przepisem mamy do czynienia wówczas, gdy śmierć bezpośrednio poszkodowanego wywołuje różnorodne następstwa, przejawiające się w uszczerbku poniesionym przez inne osoby, przykładowo - w postaci uczucia osamotnienia i trudności życiowych członka rodziny pozostałego przy życiu, dla którego zmarła osoba stanowiła oparcie w codziennym życiu, przejawiała troskę i sprawowała nad nim opiekę, w postaci objawów osłabienia energii życiowej, przyspieszenia choroby, itp. Generalnie odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. obejmuje szkody, przy czym są to szeroko pojęte szkody majątkowe, pomimo tego, że nieuchwytnie lub trudne do wymierzenia i obliczenia, ale prowadzące do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej osoby najbliższej. Odszkodowanie to obejmuje szkody, które nie ulegają uwzględnieniu przy zasądzeniu renty i ma wymiar ekonomiczny, uwzględnia też utratę realnej możliwości poprawienia warunków życia i realizacji planów życiowych na przyszłość. Obejmuje ono niekorzystne zmiany w sytuacji materialnej członków rodziny bezpośrednio poszkodowanego oraz zmiany w sferze ich dóbr niematerialnych, które wpływają na sytuację materialną. Są to zarówno zmiany znane i istniejące w dacie orzekania, jak i zmiany dające się przewidzieć w przyszłości na podstawie zasad doświadczenia życiowego. Może to być utrata pomocy, wsparcia i opieki ze strony zmarłego członka rodziny lub możliwość uzyskania w przyszłości stabilnych warunków życiowych, ale mogą to być także niekorzystne zmiany w psychice (stres, depresja, poczucie osamotnienia), które mają wpływ na stan zdrowia, osłabienie aktywności życiowej lub zawodowej i w konsekwencji powodują pogorszenie sytuacji majątkowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26.06.2013 r., II CSK 639/12, Lex nr 1378528).

Utrwalone w orzecznictwie jest, że art. 446 § 3 k.c. jest podstawą prawną rekompensaty jedynie szkody majątkowej, jednakże o szczególnym charakterze, nie poddającą się ścisłemu ustaleniu, czemu ustawodawca dał wyraz przyznając sądowi uprawnienie określenia „stosowanego”, to jest uwzględniającego wszelkie okoliczności danej sprawy, odszkodowania. Sytuacja życiowa w rozumieniu art. 446 § 3 k.c. to ogół czynników, składających się na położenie życiowe jednostki, to także trudno mierzalne wartości ekonomiczne.

Wykładnia celowościowa każe przyjąć, że odszkodowanie „stosowane” to takie, które w sposób dostateczny rekompensuje doznaną szkodę, uwzględniając jej rozmiar, długotrwałość, szczególnie okoliczności danego przypadku, ale także stopę życiową społeczeństwa. Odszkodowanie powinno wyrażać taką sumę, która będzie odbierana jako realne adekwatne przysporzenie zarówno przez uprawnionego, jak i z obiektywnego punktu widzenia, uwzględniającego ocenę większości rozsądnie myślących ludzi (por. wyrok wyroku Sadu Najwyższego z dnia 30.06.2004 r., V CK 445/03, Lex nr 173555).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że w związku ze śmiercią ojca nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej jego córki- powódki. Na skutek jego śmierci powódka została z pewnością pozbawiona świadczeń z zakresu wzajemnej pomocy i opieki oraz korzyści z pomocy świadczonej przez ojca. Szkody te jakkolwiek w swej przeważającej części są szkodami niematerialnymi, to jednak mają swój wymiar materialny, gdyż niektóre czynności z zakresu pomocy, opieki mogą być wykonane odpłatnie. Pogorszenie to może jednakże uzasadniać przyznanie odszkodowania tylko wówczas, gdy powoduje reperkusje majątkowe w sytuacji życiowej uprawnionego, a nie polega wyłącznie na jego cierpieniach moralnych.

Ocena znacznego pogorszenia sytuacji życiowej jest uzależniona od rozmiarów ujemnych następstw o charakterze majątkowym wywołanych przez śmierć osoby najbliższej, zarówno już istniejących, jak i dających się przewidzieć w przyszłości na podstawie zasad doświadczenia życiowego.

Powódka M. W. (1) choć nie mieszkała na stałe z ojcem, to spędzała z nim czas. Ojciec powódki partycypował w kosztach jej utrzymania. W chwili śmierci M. W. (2) był zdrowym 42 -letnim mężczyzną. W związku z jego śmiercią powódka nie będzie mogła korzystać z wypracowanego przez niego wynagrodzenia. Po śmierci ojca ciężar utrzymania rodziny spoczął na jej matce I. W., która obecnie jest bezrobotna i korzysta z pomocy finansowej brata. Wywołało to

ujemne następstwa natury majątkowej. Zmarły M. W. (2) ponadto zapewniał pomoc i opiekę powódce, a wszystko to miało swój majątkowy wymiar. Skutkiem śmierci ojca było pozbawienie powódki możliwości wsparcia finansowego jakie niewątpliwie uzyskalaby od niego we wszystkich etapach jej życia (dzieciństwa, dorastania, dorosłości np. z okazji ślubu).

Stosownie do art. 322 k.p.c. jeżeli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.

Uwzględniając również tę regulację, a także mając na względzie powołane wyżej okoliczności Sąd uznał, że odpowiednim odszkodowaniem należnym powódce, przy uwzględnianiu wypłaconej już w postępowaniu przygotowawczym kwoty 10.000 zł będzie dochodzona pozwem suma 30.000 zł. W ocenie Sądu odszkodowanie w tej wysokości będzie stanowiło stosowną rekompensatę szkody w rozumieniu art. 446 § 3 k.c., co odpowiada ściśle odszkodowawczej funkcji tego przepisu. Uwzględniając średni wiek życia mężczyzny powódka jeszcze przez co najmniej 20 lat mogłaby korzystać z pomocy i wsparcia ojca co przy ustalonym na kwotę 40.000 zł odszkodowaniu daje przez 20 lat kwoty po 2.000 zł rocznie, a 166 zł miesięcznie. Wprawdzie nie sposób dokonać miarodajnych wyliczeń w tym zakresie, ale podane wyżej wyliczenia obrazuje, że kwota odszkodowania jest właściwie ustalona.

Ustalone kwoty zadośćuczynienia i odszkodowania są zbliżone do wysokości świadczeń z tego tytułu zasądzanych w podobnych sprawach.

Podstawą prawną roszczeń w zakresie renty jest przepis art. 446 § 2 k.c. Przepis ten przewiduje dla osoby, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny rentę, której wysokość determinują potrzeby poszkodowanego oraz możliwości zarobkowe i majątkowe zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego.

Przy wykładni i stosowaniu art. 446 § 2 k.c. znajdują zastosowanie przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Na podstawie przepisów tego kodeksu jest określany krąg osób, które ze względu na ciężący na zmarłym obowiązek alimentacyjny wobec nich, są uprawnione do dochodzenia renty przewidzianej w art. 446 § 2 k.c.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 listopada 2010 roku I CSK 702/09 przepis art. 446 § 2 k.c. uzależnia skuteczne domaganie się zasądzenia renty od istnienia obowiązku alimentacyjnego po stronie osób zmarłych (art. 128, art. 133 k.r.o.), ich możliwości zarobkowych i majątkowych oraz zakresu potrzeb uprawnionego (art. 135 § 1 k.r.o.). Renta ma charakter odszkodowawczy, stanowi wynagrodzenie straty, jakiej doznała osoba uprawniona do alimentacji przez niemożność uzyskania świadczenia zezwalającego na zaspokojenie jej wszystkich potrzeb. Zmierza zatem do restytucji, w granicach możliwych do zrealizowania, stanu rzeczy, jaki istniał w chwili zdarzenia wywołującego szkodę. Określenie wysokości należnego uprawnionemu świadczenia uwzględniać powinno kwotę, jaką zobowiązany alimentowałby go oraz otrzymywaną od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych rentę rodzinną.

Co do zasady M. W. (2) jako ojciec powódki był w świetle art. 133 § 1 k.r.o. obowiązany alimentacyjnie wobec swej córki. Z analizy literalnego brzmienia przepisu art. 446 § 2 k.c. wynika, że przewiduje on samodzielne przesłanki określenia wysokości renty. Są nimi potrzeby poszkodowanego oraz możliwości majątkowe i zarobkowe zmarłego. Zatem przewidziana w art. 446 § 2 k.c. renta powinna być obliczona stosownie do potrzeb uprawnionego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego.

Należy pamiętać, że omawiana renta ma odszkodowawczy charakter. Jej celem jest restytucja - w granicach możliwych do zrealizowania - tego stanu rzeczy, jaki istniał w chwili śmierci bezpośrednio poszkodowanego. Istotne znaczenie w tym zakresie ma także wynikająca z art. 361 § 2 k.c. zasada pełnego odszkodowania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 listopada 1995 r., III CRN 46/95, Prok. i Pr. 1996, nr 5, poz. 53; z dnia 17 lutego 1998 r., II CKN 595/97, niepubl.).

Okolicznością istotną w ocenie zasadności żądania renty uzupełniającej jest proporcja między wysokością otrzymywanej przez osobę uprawnioną renty rodzinnej z ubezpieczenia społecznego a zakresem obowiązku alimentacyjnego ciążącego na zmarłym.

W 2019 r. matka powódki wraz z M. W. (2) ustaliła wysokość alimentów na rzecz powódki w kwocie po 500 zł miesięcznie, w tej dacie pozostawał on w nowym związku małżeńskim. Jak wynika z deklaracji PIT-11z 2019 r. dochód ze stosunku pracy wynosił łącznie 25.250 zł, oprócz powódki M. W. (2) miał na utrzymaniu syna z drugiego małżeństwa. Z przesłuchania przedstawicielki ustawowej powódki wynika, że koszty utrzymania powódki wraz z partycypacją w kosztach utrzymania mieszkania wynoszą około 900 zł miesięcznie (300 zł wyżywienie, 200 zł odzież, obuwie, 100 zł środki czystości i kosmetyki, 35 zł telefon, 260 zł partycypacja w kosztach utrzymania mieszkania). Stąd przy uwzględnieniu, że matka powódki realizuje częściowo swój obowiązek alimentacyjny wobec powódki poprzez osobiste starania o wychowanie dziecka (art. 135 § 2 k.r.o.), obowiązek alimentacyjny M. W. (2) wyrażałby się kwotą 600 zł.

Skoro w okresie od dnia śmierci ojca M. W. (1) jest uprawniona do renty w kwocie 470 zł, to kwota ta nie pokrywała jej szkody, zatem może domagać się na zasadzie art. 446 § 2 k.c. w zw. z art. 361 § 2 k.c. dalszego świadczenia w kwocie po 130 zł miesięcznie (600 – 470 zł), a dalsze żądania renty jako nieuzasadnione podlegały oddaleniu.

O **odsetkach** orzeczono na podstawie art. 481 k.c.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska strony pozwanej która twierdziła i argumentowała, że odsetki powinny być zasądzone od dnia wydania wyroku.

Powtarzając za Sądem Najwyższym (por. wyrok z 18 lutego 2011 r., I CSK 243/10, LEX nr 848109) odsetki należą się, zgodnie z art. 481 k.c., za samo opóźnienie w spełnieniu świadczenia, choćby więc wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Jeżeli zobowiązany nie płaci zadośćuczynienia w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 in fine k.c., uprawniony nie ma niewątpliwie możliwości czerpania korzyści z zadośćuczynienia, jakie mu się należy już w tym terminie. W konsekwencji, odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionemu już w tym terminie powinny się należeć od tego właśnie terminu. Stanowiska tego nie podważa pozostawienie przez ustawę zasądzenia zadośćuczynienia i określenia jego wysokości w pewnym zakresie uznaniu sądu, bowiem przewidziana w art. 445 § 1 k.c. (oraz art. 448 k.c.) możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Wysokość krzywdy, tak jak i szkody majątkowej, może się jednak zmieniać w czasie. Różna zatem w miarę upływu czasu może być też wysokość należnego zadośćuczynienia. W rezultacie, początek opóźnienia w jego zapłacie może się łączyć z różnymi datami. Jeżeli więc powód żąda od pozwanego zapłaty określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od danego dnia, poprzedzającego dzień wyrokowania, odsetki te powinny być, w świetle powyższych uwag, zasądzone zgodnie z żądaniem pozwu, o ile tylko w toku postępowania zostanie wykazane, że dochodzona suma rzeczywiście się powodowi należała tytułem zadośćuczynienia od wskazanego przez niego dnia.

Jeżeli natomiast sąd ustali, że zadośćuczynienie w rozmiarze odpowiadającym sumie dochodzonej przez powoda należy się dopiero od dnia wyrokowania, odsetki od zasądzzonego w takim przypadku zadośćuczynienia mogą się należeć dopiero od dnia wyrokowania. Może też zdarzyć się, że w dochodzonej przez powoda sumie, jej część może odpowiadać zadośćuczynieniu należnemu w terminie lub terminach poprzedzających dzień wyrokowania, a część - zadośćuczynieniu należnemu dopiero od dnia wyrokowania. W takim razie odsetki za opóźnienie w zapłacie co do jednej części należnego zadośćuczynienia powinny być zasądzone od terminu lub terminów poprzedzających dzień wyrokowania, a co do innej części - od dnia wyrokowania.

Stanowiska tego nie podważa pozostawienie przez ustawodawcę zasądzenia zadośćuczynienia i określenia jego wysokości w pewnym zakresie uznaniu sądu. Przewidziana w art. 446 § 4 k.c. możliwość przyznania przez sąd

odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 roku, I CSK 243/10, LEX nr 848109).

Jako datę wymagalności roszczeń w zakresie zadośćuczynienia został przyjęty wskazany w pozwie dzień 19.09.2020 r., w którym upłynął 30- dniowy termin od daty zgłoszenia żądań. W odniesieniu do odszkodowania odsetki zostały zasądzone od dnia 5 lutego 2021 r., to jest dnia następnego od daty pisma pozwanego przyznającego prawo do odszkodowania, zaś w zakresie renty zgodnie z żądaniem pozwu od dnia 1.02.2021r. – roszczenie to zważywszy że zostało zgłoszone w piśmie zgłaszającym szkodę z dnia 11 sierpnia 2020 r., w tej dacie było już wymagalne.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił przepis art. 100 zd. 1 k.p.c. Przepis ten wyraża zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów.

Z porównania kwoty dochodzonej pozwem (134.800 zł, tj. 100.000 zł+ 30.000 zł+ 400 zł x 12 miesięcy) z kwotą zasądzoną (96.560 zł, tj. 65.000 zł + 30.000 zł + 130 zł x 12 miesięcy) wynika, że powódka wygrała sprawę w 72 %.

Koszty procesu po stronie powódki wyniosły 12.157 zł (w tym 6.740 zł opłata sądowa od pozwu i 5.417 zł koszty zastępstwa procesowego z wydatkiem na opłatę skarbową od pełnomocnictwa). Przy uwzględnieniu kosztów procesu poniesionych przez stronę pozwaną w postaci kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej (5.417 zł) łącznie koszty procesu wyniosły 17.574 zł, z czego stronę pozwaną obciąża kwota 7.236 zł $\{(17.574 \text{ zł} \times 72 \%) - 5.417 \text{ zł}\}$.

Nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek pełnomocnika powódki o orzeczenie w zakresie kosztów procesu o odsetkach. Zgodnie z art. 98 § 1¹ k.p.c. od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu - za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Powyższy przepis został wprowadzony do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469).

Jak wskazano w uzasadnieniu rządowego projektu tej ustawy odsetki od przyznanego zwrotu kosztów procesu należą się z mocy ustawy obok samego zwrotu, co oznacza, że nie jest potrzebny odrębny wniosek o ich przyznanie ani odrębne rozstrzygnięcie o ich przyznaniu; wystarczy samo rozstrzygnięcie o przyznaniu zwrotu kosztów procesu (str. 147 uzasadnienia).

Takie samo stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 sierpnia 2020 r., (IV CSK 218/20), wskazując, że odsetki od kosztów postępowania kasacyjnego zasądzonych na rzecz pozwanej przysługują z mocy samego prawa w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia Sądu Najwyższego wraz z uzasadnieniem powodowi do dnia zapłaty (art. 98 § 1¹ k.p.c.), podzielając poglądy doktryny, że odsetki te - w przeciwieństwie do odsetek o których mowa w art. 98 § 1² k.p.c. - nie wymagają odrębnego zasądzenia przez Sąd i może je naliczyć w razie potrzeby komornik.

Powyższy pogląd jest akceptowany przez doktrynę (por. Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz Andrzeja Zielińskiego, Kodeks postępowania cywilnego Komentarz Henryk Haak - w systemie Legalis).

Skoro zatem odsetki od kosztów procesu należą się z mocy ustawy obok samego zwrotu, nie było wymagane odrębne rozstrzygnięcie o ich przyznaniu.

Sędzia Ewa Tomczyk